

PAŃSTWOWE GOSPODARSTWO LEŚNE LASY PAŃSTWOWE
od 1924 r. opiekuje się w imieniu Skarbu Państwa
i obywateli ogólnonarodowym dobrem, jakim
są lasy. Prowadzimy zrównoważoną gospodarkę leśną,
chroniąc lasy przed różnymi zagrożeniami, zwiększając ich
powierzchnię i zasobność, dbając o różnorodność biologiczną,
a jednocześnie udostępniając je wszystkim oraz zaspokajając
zapotrzebowanie polskich firm i rodzin na drewno.

PRACUJEMY DLA LASU I DLA LUDZI.

Regionalna Dyrekcja
Lasów Państwowych w Toruniu

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu
ul. Mickiewicza 9, 87-100 Toruń
tel. 56 65 84 300, 56 65 84 347
rdlp@torun.lasy.gov.pl
www.torun.lasy.gov.pl

LASY KUJAWSKO POMORSKIE

Regionalna Dyrekcja
Lasów Państwowych w Toruniu

ZAPRASZAMY DO LASU

Las jest naturalnym składnikiem polskiego krajo-
brazu. Od wieków pełni te same, ważne, choć często
nieuświadomiane funkcje ochronne, gospodarcze
i społeczne. Całe społeczeństwo, ale i każdy z nas z osobna
korzysta na co dzień z licznych darów lasu – czystego powie-
trza, leśnego klimatu i atmosfery, śpiewu ptaków, wszystkich
odcieni szarości, zieleni, brązów i... daru niezwykłego, nieza-
stąpionego – w pełni odnawialnego ekologicznego surowca,
jakim jest drewno.

Polskie lasy – pomimo wielu zagrożeń, takich jak poża-
ry, susza, huraganowe wiatry, silnie namnażające się szkodli-
we owady, choroby grzybowe – zachowują dobrą kondycję
zdrowotną i tworzą bogate, zróżnicowane środowisko życia
dla wielu organizmów roślinnych, zwierzęcych i grzybowych.
Ochroną i zagospodarowaniem lasów zajmują się leśnicy, do-
brze wykształcona i przygotowana do tej roli grupa zawodowa.

Lasy kujawsko-pomorskie zarządzane są przez 27 nadle-
śnictw działających w ramach Regionalnej Dyrekcji Lasów
Państwowych w Toruniu. Obejmują piękne kompleksy leśne
środkowo-północnej Polski, w tym Bory Tucholskie, Puszcę
Bydgoską i lasy Pojezierza Brodnickiego.

Na kilkudziesięciu stronach niniejszej publikacji zapre-
zentowano ważniejsze informacje o leśnictwie państwowym
na Kujawach i Pomorzu. Wierzę, że poza walorami poznaw-
czymi i edukacyjnymi zawarte w niej treści będą dodatkową
zachętą do odwiedzania lasów, pogłębiania wiedzy przyrod-
niczej, a tym samym do współuczestniczenia w świadomej
ochronie lasu, naszego wspólnego dobra.

Bartosz Michał Bazela

Dyrektor

Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu
Toruń, maj 2019 r.

REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH (RDLP) w Toruniu obejmuje obszar środkowo-północnej Polski o powierzchni 456 tys. hektarów. Główne kompleksy leśne zlokalizowane są na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i w południowej części pomorskiego, wzdłuż Wisły, Noteci, Brdy i Drwęcy. Wśród nich wielkością i bogactwem przyrodniczym wyróżniają się Bory Tucholskie, lasy Pojezierza Brodnickiego, Puszcza Bydgoska i Lasy Gostynińsko-Włocławskie. Ponieważ w regionie dominują gleby piaszczyste i niezbyt wilgotne siedliska, królową lasów jest sosna.

RDLP w Toruniu nadzoruje 27 nadleśnictw, które prowadzą gospodarkę leśną opartą na zasadach: powszechnej ochrony lasów, trwałego utrzymania lasów, powiększania zasobów leśnych oraz zrównoważonego wykorzystywania wszystkich funkcji lasów – społecznych, ochronnych i gospodarczych.

O walorach przyrodniczych lasów Pomorza i Kujaw świadczy objęcie ich znacznej części różnymi formami ochrony. Wśród nich znajdują się np. 102 rezerваты przyrody, w których chroni się cenne ekosystemy z całym bogactwem fauny i flory.

RDLP w Toruniu posiada certyfikaty dobrej gospodarki leśnej FSC (Forest Stewardship Council) oraz PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification), które poświadczają, że lasy są zarządzane poprawnie. Ma to duże znaczenie dla odbiorców surowca drzewnego, gdyż ułatwia im sprzedaż wyrobów na rynkach światowych.

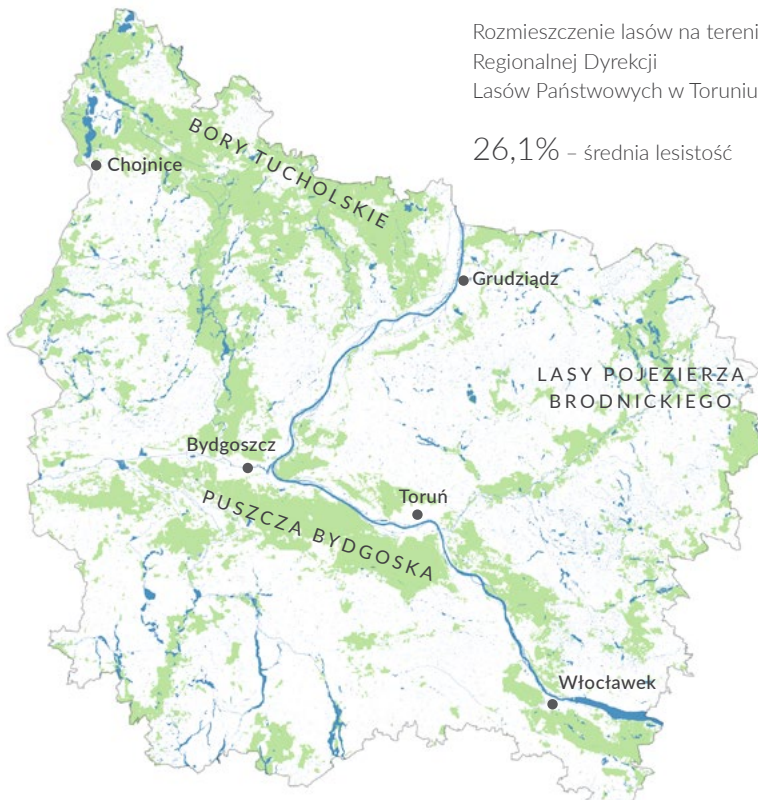
Lasy państwowe są szeroko udostępnione społeczeństwu. W zasięgu działania RDLP w Toruniu funkcjonuje ponad 150 szlaków pieszych o łącznej długości 1260 km oraz 80 tras rowerowych o długości ponad 850 km. Nową formą rekreacji w lasach jest geocaching czy nordic walking. Powszechne stają się biegi na orientację oraz jazda konna. Jest też bogata oferta edukacyjna. Funkcjonują trzy ośrodki, 20 izb leśnych, 40 wiat edukacyjnych oraz 44 leśne ścieżki dydaktyczne. Zapraszamy!

Podział Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu na 27 nadleśnictw

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu na mapie Polski

Rozmieszczenie lasów na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu

26,1% – średnia lesistość

Lasy Państwowe
DLA LASU, DLA LUDZI

Koncepcja i teksty:

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu
Tadeusz Chrzanowski, Mateusz Stopiński
Toruń, 2019 r.

Projekt graficzny:

leśne wydawnictwo Borium – borium.pl
Byśławek, 2019 r.

Fotografie:

Daniel Klawczyński, Michał Dudek, Tadeusz Chrzanowski,
Łukasz Gwiżdziel, Jakub Szymczuk/KPRP, Paweł Kaczorowski,
Waldemar Wencel, Beata Chojęta, Maciej Bućko,
archiwum RDLP w Toruniu
fotografia okładki: Michał Dudek

ISBN 978-83-954056-0-0

Spis treści

4	Lasy Państwowe
5	Dla społeczeństwa i dla kraju
7	Leśnicy dla Niepodległej
8	Zasobność lasów w regionie
10	To wszystko daje nam las
14	Bez planu ani rusz
16	Sosna jest piękna!
19	Batalia o lasy różnorodne
20	Jak to jest z wycinką drzew?
23	Od zawsze drewno
24	Lasów w polsce przybywa
26	Jak rośnie las?
28	Czy las obroni się sam?
31	Ogień zawsze groźny
33	Kłęska stulecia
40	Rezerваты, parki, obszary Natura 2000
45	Las potrzebuje wody
46	Zwierzyna ważna dla lasu
48	Lasy dla ludzi
52	Co wiesz o gospodarce leśnej?
55	Promocja, edukacja, eksperyment
56	Odpowiedzialne gospodarowanie zasobami przyrody
58	Zostać leśnikiem
61	Niedźwiedzie w Toruniu
62	Nadleśnictwa w regionie kujawsko-pomorskim
64	Informacje adresowe

A young pine tree stands in the center-left of the frame, its green needles and brown trunk clearly visible. It is surrounded by a vast field of white, fluffy cotton grass (wieliczka) that stretches to the horizon. In the background, a dense forest of tall, thin trees with green foliage is visible, slightly out of focus. The lighting is soft, suggesting a late afternoon or early morning setting.

Śródleśne torfowisko z kwitnącą welnianką
w Borach Tucholskich

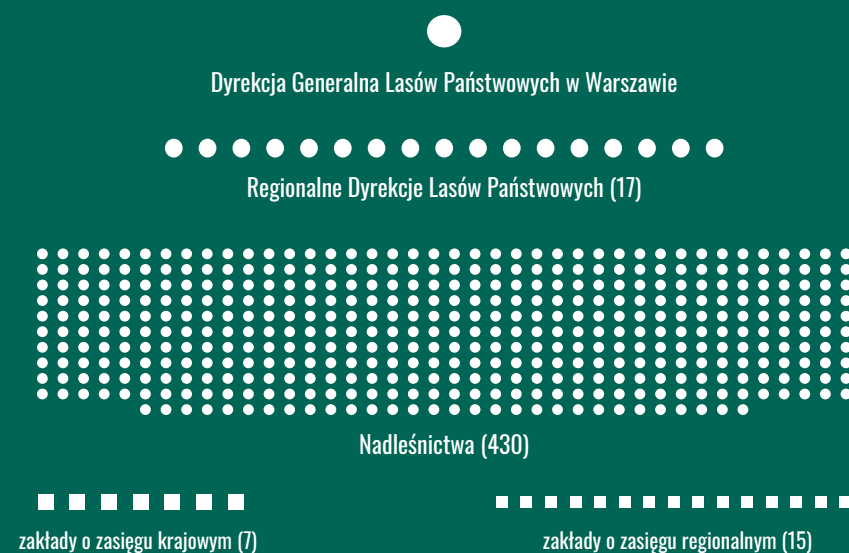

Państwowe Gospodarstwo Leśne „Lasów Państwowych” sprawuje zarząd nad lasami będącymi własnością Skarbu Państwa. Istnieje od 1924 roku i charakteryzuje się trzystopniową strukturą organizacyjną. Nadzór nad Lasami Państwowymi sprawuje Minister Środowiska, który powołuje Dyrektora Generalnego.

Głównym zadaniem Lasów Państwowych jest prowadzenie gospodarki leśnej według zasad powszechnej ochrony

lasów, trwałości ich utrzymania, ciągłości i zrównoważonego wykorzystania ich funkcji (ochronnych, gospodarczych, społecznych) oraz powiększania zasobów leśnych.

Jednym z największych dokonań Lasów Państwowych w okresie powojennym jest podniesienie lesistości kraju z 21% w 1945 r. do 29,6% w 2017 r. Powierzchnia lasów w Polsce w tym czasie wzrosła o blisko 3 mln hektarów.

DLA SPOŁECZEŃSTWA I DLA KRAJU

Lasów Państwowych są ważnym pracodawcą – zapewniają godne życie tysiącom ludzi i ich rodzinom. Ma to szczególne znaczenie na terenach wiejskich, na których panuje wyższe, niż w dużych miastach, bezrobocie. Kujawsko-pomorskie lasy zapewniają pracę czterdziestu tysiącom pracowników przemysłu drzewnego oraz dwóm tysiącom pracowników zakładów usług leśnych. Dodatkowo wiele osób znajduje pracę nie tylko w leśnictwie, ale również w sektorach sprzężonych, jak choćby w przetwórstwie spożywczym, czy transporcie. Prowadzone na szeroką skalę inwestycje w lasach generują miejsca pracy w budownictwie drogowym, kubaturowym i inżynieryjnym. Przewidywany wzrost zasobów leśnych regionu, a co za tym idzie rocznego pozyskania drewna, gwarantuje utrzymanie dotychczasowego rynku pracy związanego z leśnictwem i przerobem drewna.

Kujawsko-pomorskie lasy zapewniają pracę tysiąc czterystu leśnikom pracującym w nadleśnic-

twach i biurze Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu.

Toruńska Dyrekcja Lasów Państwowych jest stabilnie dochodowa, wspomaga przychody Funduszu Leśnego wykorzystywanego m.in. do wyrównywania niedoborów pomiędzy dyrekcjami Lasów Państwowych i nadleśnictwami w kraju, wynikającymi z różnych uwarunkowań przyrodniczych. Średnioroczny wkład do Funduszu Leśnego wynosi ponad 20 mln zł. Największą część przychodów (90%) stanowią przychody z drewna. Średnia rentowność Dyrekcji w ostatnich latach wyniosła 9,6 proc.

Płacone przez nadleśnictwa do samorządów gminnych podatki – w tym podatek leśny – znacząco wspierają ich budżety, szczególnie na terenach o wysokiej lesistości. Rocznie nadleśnictwa RDLP w Toruniu odprowadzają do gmin ponad 10 mln zł podatku leśnego i 4 mln zł innych podatków.

Gospodarka leśna była ogromnym wsparciem dla odbudowującego się po latach zaborów i zniszczeniach wojennych państwa polskiego.

LEŚNICY DLA NIEPODLEGŁEJ

Za początek dzisiejszej organizacji Lasów Państwowych przyjmuje się rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 30 grudnia 1924 r. powołujące do życia *Przedsiębiorstwo Polskie Lasy Państwowe*. Wkrótce po tym 1 lutego 1925 roku powołano dziesięć regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych. Jedną z nich była Dyrekcja w Toruniu. Pierwszym szefem pomorskiego leśnictwa został wybitny leśnik Teofil Lorkiewicz (1885-1944). Za jego kadencji wybudowano w Toruniu przy ul. Mickiewicza 9 gmach Dyrekcji Lasów Państwowych, z charakterystycznymi niedźwiedziami umieszczonymi przed wejściem, zajmowany przez leśników do dziś.

Polscy leśnicy codzienną służbą i udziałem w walkach o niepodległość ojczyzny zapisali piękną kartę w historii kraju i narodu. Już w okresie międzywojennym, wytrwałą pracą, kompetencją zawodową wprowadzili leśnictwo polskie na wysoki poziom. Gospodarka leśna była ogromnym wsparciem dla odbudowującego się po latach zaborów i zniszczeniach wojennych państwa polskiego.

Leśnicy byli też prekursorami ochrony prawnej wielu cennych obszarów leśnych na terenie kraju, w tym m.in. Puszczy Białowieskiej. Szczególnie tragiczny dla

leśników polskich był okres II wojny światowej. W różnych okolicznościach działań wojennych, konspiracji, prześladowań i represji zginęło ponad pięć tysięcy z nich, w tym ponad 150 z regionu Kujaw i Pomorza. Ginęli z rąk niemieckich, rosyjskich, a po zakończeniu wojny również funkcjonariuszy komunistycznego Urzędu Bezpieczeństwa.

W okresie powojennym leśnicy przystąpili do odbudowy zasobów leśnych kraju, przeprowadzili szeroką akcję zalesieniową, uchronili wiele cennych drzewostanów przed rabunkową, centralnie sterowaną gospodarką socjalistyczną, inicjowali i aktywnie uczestniczyli w tworzeniu szeregu obiektów prawnie chronionych. Po odzyskaniu w 1989 roku przez Polskę suwerenności, leśnicy przygotowali i wdrożyli – obowiązującą do dziś – na wskroś nowoczesną ustawę o lasach z 1991 roku, która równoważy funkcje ochronne, społeczne i produkcyjne lasów.

Dzisiaj polskie Lasy Państwowe często wymieniane są, również na forum międzynarodowym, jako wzór sprawnie zarządzanej organizacji skutecznie zabezpieczającej zasoby leśne kraju.

30 grudnia 1924 r.
prezydent powołał do życia
Przedsiębiorstwo
Polskie Lasy Państwowe

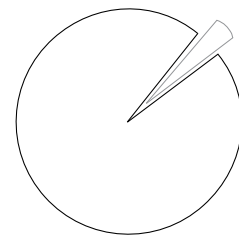
ZASOBNOŚĆ LASÓW W REGIONIE

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu jest jedną z siedemnastu dyrekcji w Polsce. Obejmuje swoim zasięgiem 456 tys. ha gruntów, w tym 433 tys. ha lasów będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe. Dyrekcja nadzoruje 27 nadleśnictw, które prowadzą trwale zrównoważoną gospodarkę leśną. Sprawują one dodatkowo nadzór nad lasami innej własności o powierzchni 43 tys. ha. Lesistość RDLP w Toruniu wynosi 26,1%

Większa część obszaru RDLP w Toruniu położona jest w granicach województwa kujawsko-pomorskiego, część na terenie województwa pomorskiego, zaś niewielkie fragmenty – na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego i mazowieckiego. Główne kompleksy leśne zlokalizowane są wzdłuż większych rzek – Wisły, Noteci, Brdy, Wdy i Drwęcy. Wśród nich wielkością wyróżniają się Bory Tucholskie, Puszcza Bydgoska, lasy Pojezierza Brodnickiego i lasy gostynińsko-włocławskie.

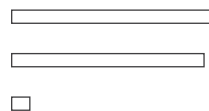
Ze względu na tradycje rolniczego wykorzystania gruntów w regionie, lasy pokrywają głównie grunty najuboższe, gdzie króluje sosna, a niemal 70% siedlisk to siedliska borowe. Ponad połowę powierzchni leśnej RDLP w Toruniu (52%) stanowią lasy gospodarcze, pozostała część została uznana za lasy ochronne (podmiejskie, wodochronne, glebochronne, uszkodzone przez przemysł, rezerваты, cenne przyrodniczo, uzdrowiskowe i in.).

118,8 mln m³
grubizna na pniu brutto

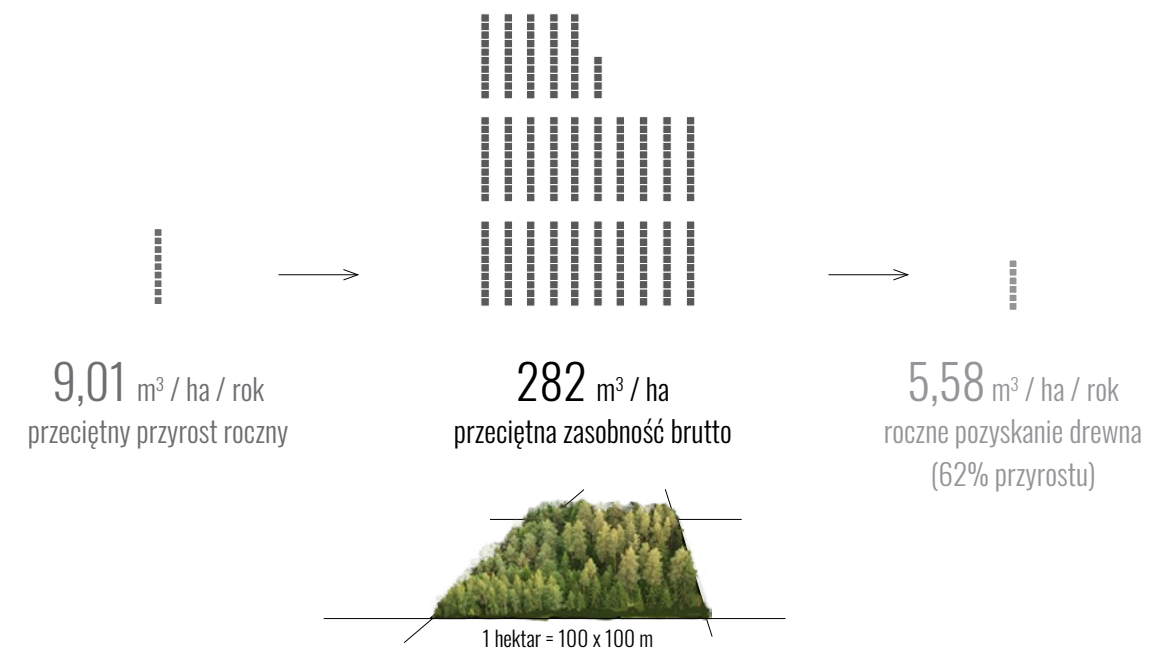

2,35 mln m³ / rok
roczne pozyskanie drewna ogółem

ZASOBY LEŚNE RDLP W TORUNIU (2017 ROK)
grunty ogółem – 456 tys. ha
lasos Skarbu Państwa – 433 tys. ha
lasos nadzorowane innej własności – 43 tys. ha

64 lata
przeciętny wiek
drzewostanów

Drzewa przyrastają na grubość oraz pną się wzwyż. Uwzględniamy to szacując przyrost roczny.

Łączna objętość drewna w drzewach to zasobność lasu.

TO WSZYSTKO DAJE NAM LAS

Lasy pełnią wiele funkcji ważnych dla człowieka i środowiska. W regionie niemal połowę z nich stanowią lasy o dominującej funkcji ochronnej. W związku z tym, że województwo kujawsko-pomorskie posiada stosunkowo niską lesistość na tle kraju, rola lasów w ochronie gleb i wód oraz w kształtowaniu klimatu i krajobrazu jest niezwykle ważna.

Drzewa nie tylko łagodzą klimat i poprawiają bilans wodny, ale także pochłaniają dwutlenek węgla, jeden z najistotniejszych gazów cieplarnianych. W tym samym czasie, w procesie fotosyntezy, uwalniany jest cenny tlen. W ciągu stu lat życia pojedyncza sosna pochłania ponad 500 kg dwutlenku węgla, zaś dąb nawet ponad 1200 kg tego gazu. Wzrost możliwości wiązania CO₂ jest możliwy m.in. dzięki zalesianiu gruntów porolnych, zwiększaniu zasobności drewna na pniu, a także wzrostowi udziału gatunków liściastych i przeciętnego wieku drzew. Większej akumulacji dwutlenku węgla sprzyjają również różnego rodzaju zabiegi gospodarcze, jak np. wprowadzanie w lasach dolnego piętra drzew i podszytów, przygotowanie gleby do sadzenia sadzonek nienaruszających jej struktury, czy rezygnacja z wypalania odpadów pozrębowych.

Pokrywa leśna osłania glebę przed erozją, zabezpiecza stoki, wyrobiska i zapobiega rozprzestrzenianiu się wydm. Jeszcze do lat 60. ubiegłego stulecia wzdłuż Wiśły pod Toruniem występowały wędrujące wydmy. W wyniku zalesień zostały one ustabilizowane. Lasy chronią także wody głębinowe, źródłiska rzek, brzegi jezior, przeciwdziałają powodziom i zatrzymują nagły odpływ wody, zachowując w ten sposób jej cenne – szczególnie na Kujawach – zasoby.

Lasy są niezwykle ważne dla człowieka – zapewniają pracę i wypoczynek, wpływają na zdrowie fizyczne i psychiczne, chronią dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe, stanowią natchnienie w sztuce, odgrywają istotną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa państwa. Były ostoją ruchu oporu w czasie walk o niepodległość kraju. Do dziś gwarantują rezerwy surowca drzewnego na wypadek działań wojennych, a polscy żołnierze wraz z wojskami sojusznicznymi mogą ćwiczyć na poligonach, takich jak np. poligon artyleryjski pod Toruniem.

Tereny leśne to także miejsce badań naukowych. Każdego roku naukowcy z różnych ośrodków badawczych (m.in. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego i Uniwersytetu Przyrodniczo-Techno-

ekologiczne

ochrona przed powodzią,
ochrona przed erozją,
klimat (wiązanie dwutlenku węgla,
łagodzenie temperatury, wiatru,
retencjonowanie wody), ochrona cennych
fragmentów przyrody

FUNKCJE LASU

produkcyjne

drewno, płody runa leśnego
(grzyby, jagody, zioła), choinki

społeczne

praca, podatki, wypoczynek, rekreacja
(rowery, spacer, nordic walking, kajaki, jazda
konna, geocaching, narciarstwo), obronność,
funkcja kulturotwórcza

logicznego w Bydgoszczy) prowadzą szereg badań klimatycznych, ekologicznych i archeologicznych w kujawsko-pomorskich lasach. Uczelnie leśne wraz z Instytutem Badawczym Leśnictwa prowadzą badania w zakresie leśnictwa, umożliwiające praktyczne doskonalenie gospodarki leśnej.

Lasy to również wspaniałe miejsce do wypoczynku, można w nich znaleźć ukojenie, zadbać o zdrowie fizyczne, uciec od hałasu i oddychać świeżym powietrzem. Las jest niezastąpionym miejscem na organizację letnich obozów harcerskich. Tu młodzi ludzie uczą się odporności na niewygody, samodzielności, dyscypliny, pracy zespołowej i... umiłowania ojczystej przyrody. Tu nabywają wielu umiejętności przydatnych w całym późniejszym życiu, tu hartują się młode charaktery.

Lasy położone wokół uzdrowisk, takich jak słynny Ciechocinek, czy podwrocławski Wieniec-Zdrój, wpływają na korzystny mikroklimat tych ośrodków, gwarantując czyste, wolne od pyłów i toksycznych gazów powietrze oraz ciszę – tak potrzebne w skutecznej rekonwalescencji. Niektóre funkcje lasu, np. kształtowanie krajobrazu, czy bioróżnorodności, są trudne do wyceny, jednak są coraz bardziej dostrzegane i doceniane przez społeczeństwo.

Istotną rolę lasu, wykorzystywaną od tysięcy lat przez człowieka jest produkcja drewna. W nadleśnictwach Toruńskiej Dyrekcji pozyskuje się bezpiecznie, bez uszczerbku dla zasobów leśnych ponad 2 miliony m³. drewna rocznie. Jest ono odbierane przez firmy drzewne i osoby fizyczne. Nie bez znaczenia jest też dostępność drewna opałowego dla lokalnej ludności.

Lasy dostarczają także inne produkty drzewne i nieдрzewne. Warto wymienić bardzo istotne dla mieszkańców regionu grzyby i jagody, a także zioła i owoce leśne, choinki, karpinę, korę, torf i borowinę. Pszczelarze chętnie lokalizują pasieki w lasach i na śródleśnych wrzosowiskach, skąd pszczoły mogą przynosić pożytek wolny od środków ochrony roślin. Myśliwi natomiast, prowadząc gospodarkę łowiecką w lasach Kujaw i Pomorza pozyskują ok. 1,1 miliona kg dziczyzny rocznie, najwięcej – pochodzącej z dzików i jeleni.

Gospodarka leśna w Polsce
łączy funkcje ekologiczne, społeczne i produkcyjne.

BEZ PLANU ANI RUSZ

Racjonalne i odpowiedzialne gospodarowanie zasobami leśnymi wymaga, aby najpierw las dobrze rozpoznać, zinwentaryzować i opisać. Wówczas można zaplanować czynności gospodarcze i ochronne, uwzględniając czynnik czasu, lokalne warunki klimatyczne, siedliskowe, przyrodnicze oraz społeczne.

Podstawowym dokumentem w działalności gospodarczej i ochronnej każdego nadleśnictwa jest „Plan urządzenia lasu” zatwierdzony przez Ministra Środowiska. Zawiera on aktualny opis lasu sporządzany na podstawie pomiarów i prac terenowych, jak również plany hodowli i ochrony lasu, zagospodarowania turystycznego, pozyskania drewna z drzewostanów dojrzałych oraz z zabiegów pielęgnacyjnych w drzewostanach młodszych.

Ważną częścią planu urządzeniowego jest „Program ochrony przyrody” i „Prognoza oddziaływania na środowisko”, czyli wszechstronna ocena skutków jego realizacji dla lokalnej przyrody. Istotnym uzupełnieniem jest zestaw map o bogatej treści merytorycznej, przydatnych w codziennej pracy leśników.

Plan urządzenia lasu dla każdego nadleśnictwa z osobna jest sporządzany na okresy dziesięcioletnie przez wyspecjalizowane firmy, z których najbardziej znane jest Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej.

Podstawowym dokumentem w działalności gospodarczej i ochronnej każdego nadleśnictwa jest „Plan urządzenia lasu”

SOSNA JEST PIĘKNA!

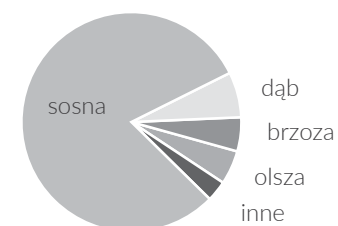
Sosna zwyczajna *Pinus sylvestris* jest gatunkiem o szerokim euroazjatyckim rozmieszczeniu. W Polsce jest drzewem najliczniej i najpowszechniej występującym. W lasach regionu kujawsko-pomorskiego zajmuje ponad 80% powierzchni. Udział pozostałych gatunków jest zdecydowanie mniejszy.

Rozwój rolnictwa i osiedli ludzkich na przestrzeni dziejów, zwłaszcza na Kujawach i Ziemi Chełmińskiej, zepchnął lasy na gleby najmniej żyzne, głównie piaszczyste. Tworzą się na nich siedliska odpowiednie do życia i rozwoju borów sosnowych. Ponadto, małe wymagania ekologiczne sosny, łatwość prowadzenia upraw, możliwość mechanizacji większości prac leśnych i perspektywa wyższych dochodów owocowały

w przeszłości popieraniem tego gatunku i stopniową eliminacją drzewostanów liściastych i mieszanych. Ich miejsce zajmowały bory sosnowe.

Sosna zwyczajna jest drzewem dorastającym do 35 m wysokości. Do prawidłowego rozwoju potrzebuje dużo światła. Rosnąc w zwartym drzewostanie wykształca pień gonny i prosty. Samotnie rosnące drzewa są niższe, a ich korona szarpana przez wiatr staje się rozłożysta i przybiera zwykle malownicze kształty. Drewno sosny znajduje szerokie zastosowanie. Używane jest w przemyśle drzewnym przez tartaki oraz wytwórnictwo płyt i sklejek. Jest poszukiwanym materiałem budowlanym i podstawowym surowcem w przemyśle celulozowo-papierniczym w Polsce.

Klimat i gleby sprzyjają sośnie, jednak, po dokładnym rozeznaniu warunków siedliskowych, leśnicy konsekwentnie zwiększają w lasach udział gatunków drzew liściastych, wykorzystując nawet niewielkie enklawy żyznych gleb. Wzrasta przez to bioróżnorodność lasów, zwiększa się ich produktywność i odporność na liczne zagrożenia, a skład gatunkowy zbliża się do naturalnego.

Powierzchniowy udział sosny w lasach kujawsko-pomorskich

80,4%

Udział pozostałych gatunków:
dąb 6,6% | brzoza 5,2% | olsza 2,9%
inne (m.in. lipa, jesion, buk, grab) 4,9%

Przebudowa drzewostanów to stopniowa zamiana
jednogatunkowych drzewostanów sosnowych
na drzewostany wielogatunkowe.

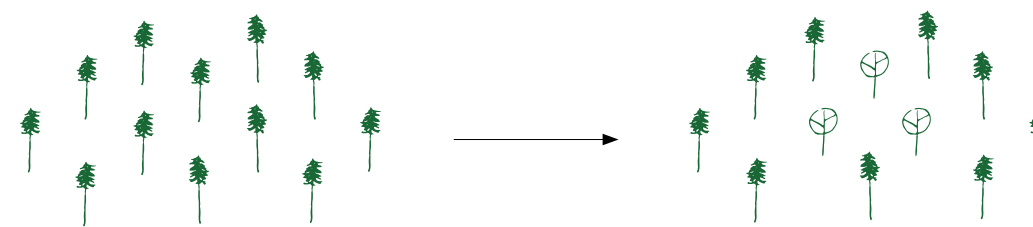
Foto: Daniel Kawczyński

BATALIA O LASY RÓŻNORODNE

Jednym z priorytetów współczesnego leśnictwa w regionie kujawsko-pomorskim jest tzw. przebudowa drzewostanów. Polega ona na stopniowej zamianie jednogatunkowych drzewostanów sosnowych na drzewostany wielogatunkowe.

Gospodarka planowo-rozdzielcza, nacisk na szybką produkcję drewna i intensywne zalesienia prowadzone jeszcze do lat 80. XX wieku, wymuszały sadzenie gatunków uniwersalnych, mających niewielkie wymagania ekologiczne, cechujących się szybkim przyrostem drewna. Spowodowało to powstawanie jednogatunkowych drzewostanów iglastych (na Kujawach i Pomorzu – głównie sosnowych) na siedliskach dla nich nieodpowiednich. W miejscach tych naturalnie rosłyby drzewa liściaste – dąb, buk, lipa, grab. Miękkie i sęcate drewno sosen rosnących na żyznych siedliskach miało słabe parametry techniczne, zaś jednorodne „plantacje” sosny i świerka były wyjątkowo podatne na ataki szkodliwych owadów.

Kujawsko-pomorscy leśnicy już od ponad 30 lat, w oparciu o gatunki drzew zgodne z danym siedliskiem, prowadzą intensywną przebudowę monolitów iglastych na drzewostany bogate gatunkowo, różnorodne biologicznie i bardziej odporne na liczne zagrożenia.

drzewostan sosnowy

gniazdo drzew liściastych
w otoczeniu drzewostanu
sosnowego

JAK TO JEST Z WYCINKĄ DRZEW?

Zapas drewna na pniu w lasach zarządzanych przez nadleśnictwa RDLP w Toruniu przekracza 118 mln m³ (2017 r.). Rocznie przyrasta ponad 3,8 mln m³ drewna, a użytkuje się nieco ponad 2,35 mln m³. Oznacza to, że pozyskanie nie przekracza 62% przyrostu. Pozostała część odkłada się na pniu i rokrocznie powiększa zasoby leśne regionu. Podobna prawidłowość dotyczy lasów całej Polski.

Dzięki rosnącym zasobom drzewnym naszych lasów, pozyskanie surowca może być stopniowo zwiększane, bez uszczerbku dla środowiska przyrodniczego. Parametry drzewostanów RDLP w Toruniu ulegają ciągłej poprawie. Na skutek wykorzystywania jedynie części przyrostu rocznego, od czasu wejścia w życie ustawy o lasach (w 1992 roku), miąższość drewna na pniu niemal się podwoiła. Pozwala to obecnie pozyskiwać 1 milion m³ drewna więcej, niż jeszcze przed kilkunastu laty.

Taką sytuację wykorzystuje przemysł drzewny i celulozowy zlokalizowany w regionie. Drewno z nadleśnictw RDLP w Toruniu odbiera 850 firm. Ponad połowę drewna dostarczanego przez nadleśnictwa stanowi drewno średniowymiarowe (głównie tzw. papierówka), ponad jedną trzecią – drewno wielkowymiarowe (głównie tzw. tartaczne), pozostałą część – inne sortymenty, w tym opał.

Polska jest jednym z największych na świecie producentów i eksporterów mebli z drewna litego, a produkty pochodzące z kujawsko-pomorskich zakładów zdobyły zasłużone uznanie.

Pozyskanie drewna nie przekracza 62% przyrostu.
Pozostała część odkłada się na pniu i powiększa zasoby leśne regionu.

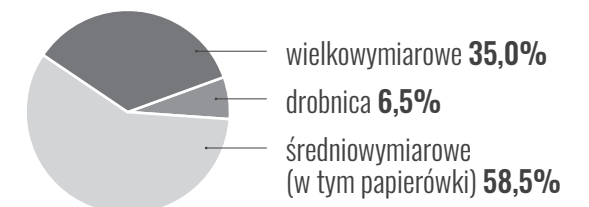
foto: Daniel Klawczyński

Roczne pozyskanie drewna
w RDLP w Toruniu wynosi

2,35 mln m³

pozyskuje się 62% przyrostu rocznego

Udział sortymentów drewna:

- budownictwo
- słupy teletechniczne
- stolarka okienna i drzwiowa
- infrastruktura ogrodowa
- instrumenty muzyczne
- meble
- podłogi
- papier
- książki
- dzieła sztuki
- łodzie
- ekrany dźwiękochłonne
- narzędzia kuchenne
- zabawki i kredki
- drewno opałowe

OD ZAWSZE DREWNO

Drewno należy do najstarszych materiałów używanych przez człowieka. Pierwotnie stosowane było jako opał oraz podstawowy materiał do budowy domów, obiektów gospodarczych, kościołów, mostów, a także budowli obronnych. Przez tysiąclecia budowano z drewna ściany, stropy i dachy. Używano je do wykonywania mebli, sprzętów domowych, naczyń i narzędzi, w tym również broni. Z drewna budowano środki transportu: łodzie i okręty, wozy i sanie.

Obecnie drewno stosowane jest głównie jako materiał konstrukcyjny oraz wykończeniowy. Swoją popularność zawdzięcza lekkości i wystarczającymi do wielu zastosowań własnościami wytrzymałościowymi. Stosuje się je jako materiał do wykonania podłóg, boazerii, więźb dachowych budynków, altan, wiat, ogrodzeń, pergoli, mebli i zabawek. W wielu miejscach na świecie (Kanada, Stany Zjednoczone, Skandynawia) drewno jest w dalszym ciągu ważnym materiałem budowlanym i używa się go do budowy większości niskich zabudowań mieszkalnych.

Drewno jest podstawowym surowcem do produkcji celulozy i papieru, bez którego współczesny człowiek i stworzona przez niego cywilizacja nie potrafią się obejść.

Z ekologicznego punktu widzenia, najważniejszą cechą drewna jest fakt, że ten uniwersalny surowiec wytwarzany jest w naturalnym procesie fotosyntezy, bez dodatkowych nakładów energii obciążających środowisko. Jest to surowiec odnawialny, pod warunkiem racjonalnie prowadzonej gospodarki leśnej i odpowiedzialnego traktowania zasobów przyrody. Te warunki spełnia leśnictwo polskie wykorzystujące jedynie część bieżącego przyrostu drewna.

Jeszcze jeden walor drewna jest wart podkreślenia. Po zużyciu, elementy drewniane podlegają rozkładowi i mogą wrócić do naturalnego obiegu materii. Tymczasem, substytuty drewna, takie jak metal, plastik czy beton wytwarzane są przy ogromnym nakładzie energii i z zastosowaniem technologii uciążliwych dla środowiska, a ich rozkład i utylizacja są długotrwałe i bardzo kosztowne.

fot. Michał Dudek

LASÓW W POLSCE PRZYBYWA

Lasy w regionie kujawsko-pomorskim są w dobrej kondycji. Z roku na rok, pomimo dokonanych w ostatnim czasie wylesień pod drogi szybkiego ruchu i pomimo coraz mniejszej z roku na rok podaży nowych gruntów do zalesień, lasów wciąż przybywa. Obecnie nadleśnictwa RDLP w Toruniu zarządzają 433 tys. ha gruntów leśnych.

Od zakończenia II Wojny Światowej lesistość Polski, dzięki szeroko prowadzonym zalesieniom, wzrosła z niespełna 21% do 29,6% obecnie (2017 r.). Również w regionie kujawsko-pomorskim przybyło

nowych lasów na powierzchni ponad 100 tys. ha.

W regionie wzrosła nie tylko powierzchnia lasów, ale także ilość zgromadzonego na pniu drewna. Poprawiła się przeciętna zasobność hektara lasu, wzrósł także średni wiek drzewostanów.

Ze względu na tradycje rolniczego wykorzystania gruntów, zwłaszcza na Kujawach i Ziemi Chełmińskiej, lesistość województwa kujawsko-pomorskiego nie jest wysoka i wynosi 23,5% (24,7% powierzchni lądowej).

	1992 r.	2017 r.
Powierzchnia leśna (tys. ha)	402,7	433,3
Przeciętny wiek drzewostanów (lat)	55	64
Przeciętna zasobność brutto (m³/ha)	172	282
Roczne pozyskanie drewna ogółem (mln m³/rok)	1,07	2,35
Grubizna na pniu brutto (mln m³)	69	118,8

Powierzchniowy i miąższościowy wzrost zasobów leśnych RDLP w Toruniu w latach 1992–2017

JAK ROŚNIE LAS?

Młody las wyrasta z nasion zebranych z drzew dojrzałych. W regionie kujawsko-pomorskim, gdzie lasy porastają głównie mało żyzne siedliska, a dominującym gatunkiem lasotwórczym jest sosna zwyczajna, życie lasu zaczyna się najczęściej w szkółkach leśnych, gdzie z nasion hoduje się sadzonki różnych gatunków drzew.

Najczęściej sadzonki jedno-, dwu-, czasem trzyletnie służą do zakładania uprawy leśnej. Będzie ona rosła na powierzchniach, na których w ostatnim czasie wycięto dojrzały las lub na gruntach porolnych przeznaczonych do zalesienia. Na jednym hektarze uprawy sadzi się około 10 tys. drzewek. Już w pierwszych latach życia grożą im choroby grzybowe, szkodliwe owady oraz zwierzyna leśna. Konkuruje o światło, pokarm i wodę z roślinnością zielną. Leśnicy wykaszają trawy i podejmują szereg działań chroniących młode pokolenie lasu.

Po kilku latach, gdy większe już drzewka stykają się koronami, młody las wchodzi w etap młodnika. Drzewka teraz konkurują między sobą, co prowadzi do różnicowania zdrowotnego i jakościowego. Konkurencja ta prowadzi do zamierania drzew chorych, gorzej przystosowanych. Leśnicy uprzedzają działanie natury, wycinają te słabsze i uszkodzone w zabiegu pielęgnacyjnym nazywanym *czyszczeniami wczesnymi*. Usuwa się również drzewka należące do gatunków niepożądanych w uprawie, a także wadliwe oraz przeszkadzające innym. Po 10-15 latach, młodnik osiąga wysokość około 5 metrów i konieczna jest kolejna ingerencja leśnika – tzw. *czyszczenia późne* – polegająca na konsekwentnym usuwaniu drzew chorych, obumierających i z różnych względów szkodliwych np. tzw. *rozpierzaczy*.

Kolejne etapy w życiu lasu to *tyczkowina* i *dragowina*. Drzewka intensywnie przyrastają na wysokość i na grubość. To niezwykle ważny etap dla przyszłości lasu, gdyż tylko do tego momentu leśnik poprzez właściwe zabiegi pielęgnacyjne może w pełni kształtować cechy jakościowe drzew. Teraz prowadzi dalsze prace pielęgnacyjne, polegające na wycinaniu drzew niepożądanych, a tym samym tworzy przestrzeń do życia i rozwoju drzewom najlepszym, które pozostają. Zabieg ten nazywany *trzebieżą wczesną* wykonuje się w drzewostanach tzw. *drugiej klasy wieku* (21 do 40 lat). Liczba drzew na 1 hektarze spada do ok. 2,5-4 tys. sztuk.

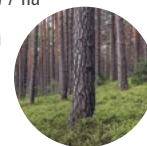
Następny duży krok w czasie i drzewostan wchodzi w wiek dojrzewania, intensywnego kwitnienia i owocowania. Średnica drzew wynosi ok. 20-35 cm. Nie rosną już one tak intensywnie na wysokość, lecz wciąż trwa przyrost na grubość. Kolejny zabieg pielęgnacyjny, który ma polepszyć warunki życia drzew najbardziej wartościowych to *trzebież późna*. Polega na usuwaniu drzew szkodliwych, a także chorych i przeszkadzających w rozwoju tym najlepszym. Gdy drzewostan osiągnie około 60 lat doliczymy się 1,5-2 tys. drzew na 1 hektarze. Taki las przynosi już wymierne korzyści, dając drewno potrzebne do produkcji papieru, elementów budowlanych, galanterii ogrodowej i opału.

W drzewostanie dojrzałym średnica drzew wynosi 35-50 cm. Drzewa nadal przyrastają na grubość. Z tego lasu pozyskuje się nasiona oraz można w nim inicjować naturalne odnowienie lasu przez obsiew z drzew macierzystych. Liczba drzew w takim drzewostanie sięga zaledwie 400-500 sztuk na 1 hektarze. Leśnicy określają ten las jako *dojrzały do wycięcia*. W ten sposób doszliśmy do momentu, w którym stary

fot. Daniel Klawczyński

drzewostan dojrzały

wiek: ok. 100-120 lat
ok. 400-500 drzew / ha
wysokość: 20m i więcej

drzewostan dojrzewający

wiek: ok. 50-80 lat
ok. 1000 drzew / ha
wysokość: ok. 20m

dragowina

wiek: ok. 35-50 lat
ok. 2000 drzew / ha
wysokość: ok. 15-18m

młodnik

wiek: ok. 10-25 lat
ok. 5000-7000 drzewek / ha
wysokość: do ok. 5 m

tyczkowina

wiek: ok. 25-35 lat
2500-4000 drzew / ha
wysokość: ok. 12 m

uprawa leśna

wiek: ok. 1-10 lat
ok. 8 000 - 10 000 sadzonek / ha
wysokość: do ok. 1 m

CYKL
ŻYCIA LASU

drzewostan może ustąpić miejsca młodemu. Leśnicy pozyskują drewno dbając równocześnie o prawidłowy rozwój nowego pokolenia lasu. Drzewostany w wieku dojrzałym zaspokajają zapotrzebowanie społeczne na najcenniejsze drewno budowlane, m.in. na domy, podłogi i meble. Wiek takiego drzewostanu zależy od gatunku. Dla sosny i świerka wynosi 100-120 lat, dla brzozy i olszy około 80 lat, a dla buka i dębu 120-160 lat.

Jeśli drzewostan dojrzały pozostawimy, wchodzi on w ostatni etap życia lasu nazywany *starodrzewem*.

To okres dużej podatności na choroby i stopniowego obumierania drzew. Rozpoczynają się wtedy procesy destrukcyjne, gnilne, związane zazwyczaj z rozwojem chorób grzybowych. Starodrzewy spotykamy najczęściej na obszarach prawnie chronionych – w parkach narodowych i rezerwatach przyrody. Pozostawiane są również w lasach gospodarczych w celu wzbogacania różnorodności biologicznej ekosystemu.

CZY LAS OBRONI SIĘ SAM?

Lasy w Polsce należą do najbardziej zagrożonych na kontynencie europejskim. Dotyczy to także regionu kujawsko-pomorskiego. Przesądza o tym zarówno klimat, niedostatek opadów atmosferycznych, dominacja łatwopalnych borów sosnowych, jak i liczne zagrożenia związane z działalnością człowieka.

Istotnym źródłem stałego zagrożenia dla lasów jest przemysł i transport emitujący do atmosfery szkodliwe gazy i pyły, a w szczególności tlenki siarki i azotu oraz związki fluoru. Substancje te wpływają na obniżenie produktywności i przyrostu drzewostanów nawet o 30% oraz zwiększają podatność drzew na choroby grzybowe i szkody ze strony niektórych gatunków owadów.

Oslabione drzewostany stają się łatwym łupem masowo rozmnażających się owadów szkodliwych dla lasu. Najbardziej znane są katastrofalne w skutkach gradacje (masowe pojawianie się) strzygoni choinówki, brudnicy mniszki czy boreczników żerujących na igłach sosny i doprowadzających te drzewa do choroby lub śmierci. Groźne mogą być też owady żerujące pod korą, jak cetyńce, korniki czy przypłaszczek granatek. Niezwykle ważnym zadaniem leśników jest wyprzedzające wykrywanie zagrożenia lasów ze strony owadów, odpowiednia profilaktyka i zapobieganie wielkim stratom przyrodniczym i gospodarczym.

Kolejnym czynnikiem utrudniającym prowadzenie gospodarki leśnej są grzyby pasożytnicze, często niewidoczne gołym okiem. Atakują one już nasiona i sadzonki drzew w szkółkach leśnych, później także uprawy leśne oraz w dużym stopniu drzewostany rosnące na gruntach porolnych. Przyczyną największych strat jest tu opieńka miodowa i huba korzeni.

Nadmierne zagęszczenie zwierzyny, w tym zwłaszcza jeleni, łosi, saren i danieli, może być powodem dotkliwych szkód w lesie. Zwierzęta te zgryzają świeże pędy drzewek, spałują pnie oraz wydeptują uprawy leśne i młodniki. W tej sprawie ważne zadania stają przed leśnikami i myśliwymi, którzy zabezpieczają najmłodsze pokolenie lasu, stosując ogrodzenia ochronne oraz – przed całą gospodarką łowiecką, której ważnym elementem jest coroczna inwentaryzacja stanu pogłowia zwierzyny i aktywne regulowanie jej liczebności.

fot. Daniel Klawczyński

okisć

susza

wiatr

Czynniki zagrażające lasom

grzyby patogeniczne

nadmiar zwierzyny

nadmiar szkodliwych owadów

transport

przemysł

pożary

śmieci

OGIEŃ ZAWSZE GROŹNY

Największy pożar lasu w powojennej historii lasów kujawsko-pomorskich miał miejsce nieopodal Torunia, na terenie dzisiejszych nadleśnictw Cierpiszewo i Gniewkowo w sierpniu 1992 roku. W ciągu jednej doby spłonęło wówczas blisko trzy tysiące hektarów lasu. Przez następne cztery lata leśnicy – nakładem ogromnych środków i pracy – uporządkowali pożarzysko i posadzili nowy las, zakrywając ślady klęski żywiołowej.

Lasy kujawsko-pomorskie należą w większości do silnie zagrożonych przez pożary, czemu sprzyja dominacja borów sosnowych i niski poziom opadów atmosferycznych. Dotyczy to głównie lasów wokół Bydgoszczy, Torunia i Włocławka, i ma związek ze wzmożonym przebywaniem ludności na terenach leśnych.

W ciągu jednego roku, zależnie od aury, odnotowuje się od 200 do 300 pożarów, pomimo dobrze rozwiniętego przez Lasy Państwowe systemu ochrony przeciwpożarowej. System ten tworzą dostrzegalnie przeciwpożarowe, sieć łączności radiowej, samoloty i samochody terenowe z modułem gaśniczym, specjalne punkty czerpania wody, pasy przeciwpożarowe (gleby mineralnej) itp. Bardzo wysoka skuteczność w ograniczaniu liczby i wielkości pożarów lasu wynika z dobrej współpracy leśników z jednostkami Straży Pożarnej.

W okresie dużego zagrożenia lasów pożarami (marzec–październik) leśnicy stale monitorują wilgotność ściółki i pełnią dyżury przeciwpożarowe, by bez zwłoki reagować na ewentualne niebezpieczeństwo. Statystyki wskazują, że ponad 90% pożarów o ustalonej przyczynie powstaje z winy człowieka.

Zdecydowana większość pożarów lasu powstaje z winy człowieka.

fot. Daniel Klawczyński

Krajobraz po przejściu nawałnicy
w Nadleśnictwie Ryteł w sierpniu 2017 roku

foto. Daniel Klawczyński

KLĘSKA STULECIA

Każdego roku silne wiatry są przyczyną strat przyrodniczych i gospodarczych w polskich lasach. Niekiedy jednak skala zjawiska jest tak ogromna, że wymaga nadzwyczajnej mobilizacji i długotrwałego zaangażowania leśników w likwidację zniszczeń i odbudowę lasów. Taka sytuacja wystąpiła w Polsce w nocy z 11 na 12 sierpnia 2017 roku. Huraganowe wiatry, wiejące z prędkością ponad 150 km/godz. uszkodziły około 80 tys. ha lasów w pasie od Dolnego Śląska przez Wielkopolskę, Kujawy, Pomorze aż do wybrzeża Bałtyku. Szkody zinwentaryzowano w 50 nadleśnictwach w całym kraju, z tego połowę uznano za klęskowe. Wydarzenie to przeszło do historii polskich lasów pod nazwą „klęski stulecia”.

Największe szkody poczyniła nawałnica w lasach na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu, gdzie całkowitemu zniszczeniu uległy drzewostany na powierzchni 17,8 tys. ha, a miąższość uszkodzonych drzew przekroczyła 5,1 mln m³. Najbardziej ucierpiały nadleśnictwa Ryteł (64% powierzchni lasów zniszczonych), Czersk (48%), Runowo (41%), Przymuszewo (33%), Szubin (31%), Woziwoda (22%) i Tuchola (16%).

Przy usuwaniu skutków klęski w nadleśnictwach RDLP w Toruniu zatrudniono ponad 100 Zakła-

dów Usług Leśnych z Polski, ale również z krajów ościennych: Niemiec, Litwy, Estonii, Czech, Finlandii. Przy pozyskaniu i zrywce drewna pracowały maszyny wielooperacyjne – 120 harwesterów i niemal tyle samo forwarderów, a ponadto blisko 200 ciągników i przyczep samozaładowczych oraz ponad dwustu drwali operujących pilarkami spalinowymi.

Równolegle, w ciągu kilku zaledwie miesięcy, leśnicy wykonali ogromną pracę przygotowując koncepcję i harmonogram przywrócenia lasów na terenach pokłeskowych. Szczegółowa analiza siedlisk pozwoliła na precyzyjne zaplanowanie zbioru nasion, wysiewów w szkółkach leśnych i przygotowania ponad 137 milionów sadzonek kilkudziesięciu gatunków drzew i krzewów leśnych, które w ciągu pięciu lat trafią na uporządkowane już powierzchnie po zniszczonych lasach. Wielce przydatna w dziele odbudowy lasów jest nowoczesna szkółka kontenerowa Bielawy w podtoruńskim Nadleśnictwie Dobrzejewice. W wyniku rozbudowy tego obiektu, roczna produkcja sadzonek z zakrytym systemem korzeniowym wzrosła z 3 do 6 mln sztuk. Niemal wszystkie wyhodowane tu sadzonki kierowane są na najtrudniejsze do odnowienia tereny pokłeskowe.

W 2018 roku gdy jeszcze trwały intensywne prace przy uprzątnięciu skutków klęski, leśnicy obsadzili pierwsze ponad 2 tys. hektarów nowych lasów na terenie pokłeskowym. W 2019 roku zaplanowano odnowienie około 4 tys. hektarów, a kolejne tysiące hektarów – sukcesywnie do 2024 roku, kiedy nowe lasy pokryją cały obszar dotknięty skutkami nawałnicy z 2017 roku.

Koszty uprzątnięcia skutków nawałnicy i przywrócenia lasów na terenie Dyrekcji LP w Toruniu są ogromne, szacowane na ponad 1 mld zł i znacząco przekraczają wpływy ze sprzedaży pozyskanego drewna. Ich dokładna ocena będzie możliwa dopiero po co najmniej 20-25 latach, kiedy zsumowane zostaną wszystkie wydatki. To między innymi koszty pozyskania drewna ze zniszczonych drzewostanów, uporządkowanie powierzchni pozrębowych, przygotowanie gleby do nasadzeń, wyhodowanie sadzonek drzew i krzewów leśnych w szkółkach, posadzenie lasu, ochrona nowych nasadzeń przed zwierzyną, owadami i chorobami grzybowymi, pożarami, a przede wszystkim pielęgnowanie upraw, a następnie młodników. Niezwykle kosztowne są remonty i budowa dróg. Tylko w latach 2017-2018 nadleśnictwa dyrekcji toruńskiej wydatkowały na ten cel 25 mln zł. Wydatki dotyczą zarówno dróg leśnych, jak i samorządowych.

foto: Michał Dudek

foto: Daniel Klawczyński

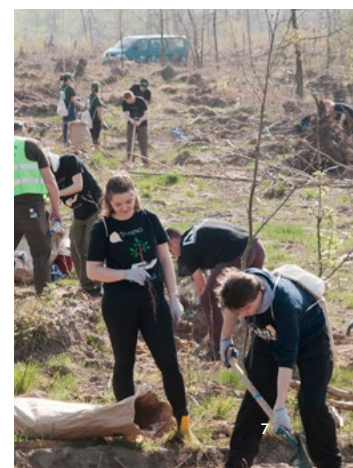
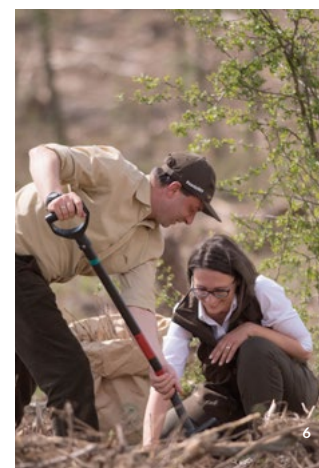
Uczestnicy akcji sadzenia lasu w Nadleśnictwie Rytel posadzili na 100 hektarach blisko 300 tys. sadzonek drzew i krzewów leśnych

Para Prezydencka złożyła kwiaty pod tablicą w Suszku upamiętniającą harcerki Olę i Asię, które zginęły w lesie podczas nawałnicy w sierpniu 2017 r.

Andrzej Duda i Agata Kornhauser-Duda w Nadleśnictwie Rytel 26 kwietnia 2019 r. posadzili ponad 100 sadzonek dębów

fot. Łukasz Gwóźdź (1-4), Maciej Bućko (5), Paweł Kaczorowski (6,7)

26 kwietnia 2019 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda z małżonką, Henryk Kowalczyk, minister środowiska, Andrzej Konieczny, dyrektor generalny Lasów Państwowych, żołnierze, strażacy, samorządowcy, harcerze, młodzież, wolontariusze, łącznie blisko 1300 osób sadziło las na terenie Nadleśnictwa Rytel. Był to ważny dla leśników akt solidarności społecznej w wielkim, odpowiedzialnym i długoletnim zadaniu, jakim jest odbudowa, pielęgnacja i ochrona lasów na tysiącach hektarów, które ucierpiały podczas nawałnicy z 11 sierpnia 2017 r.

Koszty usuwania skutków nawałnicy na terenach leśnych, jak również koszty całego długotrwałego procesu odbudowy lasów i związanej z nimi infrastruktury pokrywane są z kasy Lasów Państwowych i nie obciążają budżetu państwa, ani podatnika. W takich okolicznościach – wielkiego dramatu wielkopowierzchniowej klęski żywiołowej, wymagających natychmiastowego działania, aby minimalizować straty i bezzwłocznie przystępować do odbudowy zniszczonych lasów – sprawdza się formuła formalno-prawna Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe jako podmiotu niezależnego od sektora finansów publicznych i samofinansującego swoją działalność.

Zadania leśników Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu po klęsce stulecia z 11 sierpnia 2017 roku:

uprzątnięcie

5,1 mln m³
drewna

posadzenie

137 mln sztuk
sadzonek

zainwestowanie

ponad 1 mld zł
w usuwanie skutków klęski
i odbudowę lasu

REZERWATY, PARKI, OBSZARY NATURA 2000

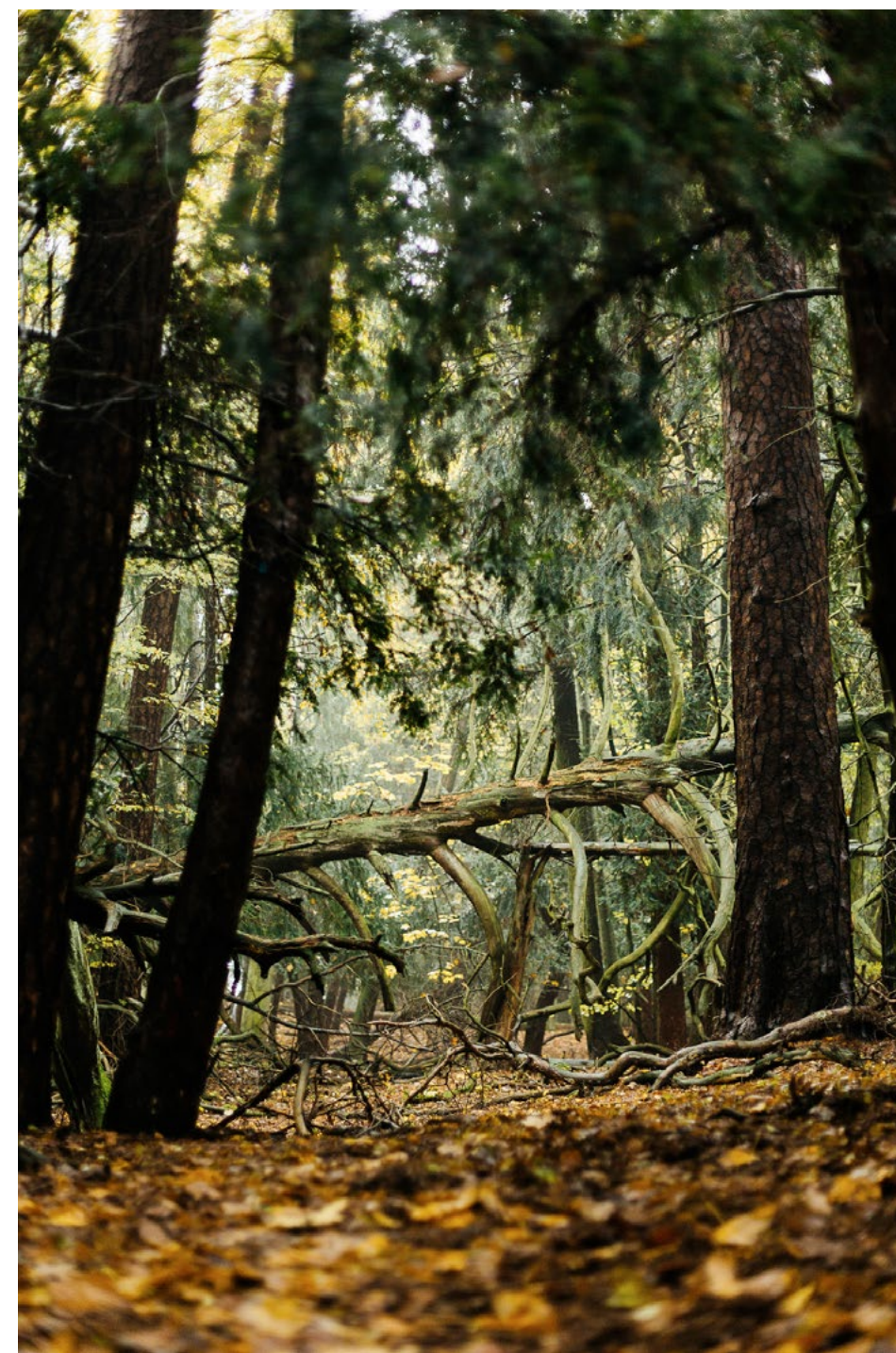
Większość obszarów chronionych na Kujawach i Pomorzu zlokalizowana jest w lasach. Wzajemnie przenikająca się sieć form ochrony przyrody wymaga dużej wiedzy ze strony Służby Leśnej i respektowania jej w prowadzonej działalności gospodarczo-ochronnej.

Na terenie RDLP w Toruniu znajdują się 102 rezerваты przyrody, rekordowa w kraju liczba użytków ekologicznych (ponad 2200), 47 obszarów Natura 2000, niemal 900 pomników przyrody, a także 11 parków krajobrazowych, 33 obszary chronionego krajobrazu, 10 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz jedno stanowisko dokumentacyjne. Z Lasów Państwowych (Nadleśnictwa Rytel) w 1996 roku został wyodrębniony Park Narodowy „Bory Tucholskie”. Oprócz tego, w lasach regionu swoje schronienie znajduje szereg chronionych gatunków grzybów, roślin i zwierząt. Część z nich bytuje i rozmnaża się w około 100 ostojach objętych ochroną strefową – są to bielik, bocian czarny, orlik krzykliwy, puchacz i kania ruda.

Prawdziwymi perłami naszych lasów są rezerваты przyrody, a wiele z nich powołanych było z inicjatywy leśników. W Borach Tucholskich znajduje się najstarszy w kraju fragment chronionej przyrody – rezerwat Cisy Staropolskie, w którym w okresie międzywojennym tworzył znany artysta – Leon Wyczółkowski. Można tam do dziś podziwiać wiekowe cisy, które malarz uwiecznił w swoich pracach. Gatunek ten niemal wyginął z naszych lasów. W celu zachowania go, zainicjowano na terenie RDLP w Toruniu „Program restytucji cisa w Nadleśnictwie Zamrzenica” (lata 2004-2008) oraz Program ochrony i restytucji cisa pospolitego (*Taxus baccata* L.) na obszarze RDLP w Toruniu (lata 2007-2016). Działania te są dobrym przykładem czynnej ochrony przyrody. Podobny projekt, w początkowej fazie realizacji, wdrożono dla innego rzadkiego i chronionego drzewa – jarzębu brekinii.

Innym przykładem czynnej ochrony gatunków jest próba przywrócenia leśnej populacji sokoła wędrownego w lasach Nadleśnictwa Włocławek. Do tej pory, wypuszczono tam ponad sto osobników tych drapieżnych ptaków. W tym samym nadleśnictwie leśnicy aktywnie chronią jedną z najliczniejszych na Niżu Polskim populacji niegroźnego węża – gniewosza plamistego. Na terenie RDLP w Toruniu szeroko chroni się także nietoperze, wywieszając dla nich specjalne schrony oraz adaptując piwnice i opuszczone budynki.

Wśród obszarów „Natura 2000” zlokalizowanych na terenie nadleśnictw RDLP w Toruniu znajduje się największy w Polsce obszar specjalnej ochrony pta-

Rezerwat przyrody Cisy Staropolskie im. Leona Wyczółkowskiego

fot. Daniel Klawczyński

Krajobraz rolniczo-leśny z zakolami Brdy na terenie Światowego Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie

Walory przyrodnicze kujawsko-pomorskich lasów są odzwierciedleniem prowadzonej od lat zrównoważonej gospodarki leśnej, która może być narzędziem kształtowania różnorodności biologicznej.

fot. Beata Chojęta

ków – Bory Tucholskie. Na terenach „Natura 2000” działalność w zakresie prowadzonej gospodarki leśnej jest zgodna z Planami Zadań Ochronnych i nie może pogarszać stanu i kondycji przedmiotu ochrony.

Unikatową rangę rozległego kompleksu Borów Tucholskich doceniło w 2010 r. UNESCO, ustanawiając na ich obszarze dziesiąty, największy w Polsce rezerwat biosfery. Obejmuje on dziewięć nadleśnictw RDLP w Toruniu, a w jego skład wchodzi tereny położone również w granicach dyrekcji gdańskiej i szczecińskiej.

Ochrona przyrody w lasach realizowana jest także poprzez proekologiczne sposoby zagospodarowania lasu, w tym: pozostawianie kęp starodrzewu do natu-

ralnego rozpadu, ochrona drzew dziuplastych, zachowywanie w lasach zwiększonej ilości martwego drewna, czy kształtowanie stref ekotonowych (przejściowych między różnymi ekosystemami). Również stosowane technologie stają się coraz przyjaźniejsze dla leśnego środowiska. Można tutaj wymienić ograniczenie stosowania środków chemicznych na rzecz metod biologicznych, stosowanie bioolejów do pilarek, czy korzystanie ze zrywki nasiębiernej, w mniejszym stopniu uszkadzającej pokrywę gleby.

Zapasy wody sprzyjają bioróżnorodności w lasach
i wzmagają ich odporność na zagrożenia.

LAS POTRZEBUJE WODY

Woda to życie, a jej obecność w środowisku przyrodniczym wzbogaca różnorodność biologiczną, co wzmacnia naturalną odporność ekosystemów. Deficyt wody na Kujawach stanowi duży problem już nie tylko w rolnictwie, ale także w leśnictwie.

Średni opad roczny dla Polski wynosi ok. 600 mm. Sumy opadów w naszym regionie należą do najniższych w kraju i wynoszą od ok. 500 mm na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej do ok. 580 mm na Pojezierzu Krajeńskim i w Borach Tucholskich. Notowany w 2015 r. w Toruniu opad wyniósł zaledwie 368 mm, przy średniej wieloletniej ok. 530 mm.

Niedobór opadów przekłada się na obniżenie poziomu wód powierzchniowych i gruntowych, co skutkuje małą dostępnością wody dla drzew. Efektem tego jest stres roślin, w tym osłabienie drzewostanów i ich zmniejszona odporność na szkody ze strony owadów i grzybów patogenicznych. Osłabione drzewa iglaste atakowane są chętnie przez takie szkodniki wtórne, jak różne gatunki korników, czy przypłaszczek granatek, zaś drzewostany liściaste cierpią ze strony opiótków i chrabąszczy.

Poprawa retencjonowania wody i przeciwdziałanie suszy jest od lat przedmiotem wysiłku leśników. Dawniej, udawało się piętrzyć wodę na znaczących powierzchniach, często niewielkim kosztem. W ostatnich kilku latach, w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, poprzez budowę i odtwarzanie różnego rodzaju urządzeń wodnych, udało się zwiększyć możliwości retencyjne terenów leśnych regionu o 3,4 miliona metrów sześciennych wody. W ramach tego programu, 11 z 27 nadleśnictw RDLP w Toruniu wykonało 191 różnego rodzaju obiektów inżynierskich – zbiorników małej retencji, budowli piętrzących itp.

Z większej dostępności wody korzystają nie tylko grzyby, rośliny, zwierzęta, ale i całe drzewostany. Spowolniony zastawkami spływ wody z lasów zmniejsza ryzyko powodzi, a powstałe w ten sposób rezerwuary stanowią istotne źródło wody wykorzystywanej dla celów gaśniczych.

Jelenie	10 188
Daniele	3 206
Sarny	49 868
Dziki	2 714

Liczebność zwierzyny grubej
na terenie RDLP w Toruniu
stan na dzień 30.03.2018 r.

ZWIERZYNA WAŻNA DLA LASU

Udokumentowane początki łowiectwa na świecie sięgają 60 tys. lat wstecz. Na terenach dzisiejszej Polski, pierwsze sankcjonowanie łowiectwa i ochrony zwierzyny miało miejsce już w X-XIII w., zaś pierwsza ustawa łowiecka ukazała się w 1420 r., za panowania Władysława Jagiełły. Dziś, polskie łowiectwo, głęboko zakorzenione w kulturze narodowej, stanowi ważny element ochrony środowiska przyrodniczego. Zachowanie i zrównoważone użytkowanie zasobów zwierzyny są szczególnie ważne w dobie rozwoju cywilizacyjnego i ograniczonych możliwości samoregulacji ekosystemów leśnych.

Współczesna gospodarka łowiecka opiera się na optymalizacji liczebności zwierząt łownych na poziomie umożliwiającym prawidłowy rozwój ich populacji, przy jednoczesnym zapewnieniu trwałości lasów. Do najważniejszych zadań łowiectwa należy ochrona i zachowanie różnorodności populacji zwierzyny, poprawa warunków jej bytowania, uzyskiwanie właściwej kondycji osobniczej i liczebności populacji. To także kultywowanie tradycji myśliwskiej oraz krzewienie etyki łowieckiej.

W zasięgu terytorialnym nadleśnictw RDLP w Toruniu znajduje się 286 obwodów łowieckich w 12

rejonach hodowlanych. Gospodarka łowiecka prowadzona jest w 269 obwodach dzierżawionych przez koła łowieckie zrzeszone w Polskim Związku Łowieckim, a także w Ośrodkach Hodowli Zwierzyny Lasów Państwowych (8 obwodów) i Ośrodkach Hodowli Zwierzyny Polskiego Związku Łowieckiego (9 obwodów). W Ośrodkach Hodowli Zwierzyny realizowane są cele, związane m.in. z prowadzeniem wzorcowego zagospodarowania łowisk i wdrażaniem nowych osiągnięć w zakresie zarządzania populacjami zwierzyny, prowadzeniem badań naukowych, hodowlą zwierząt łownych w celu zasiedlania łowisk, a także prowadze-

niem działań edukacyjnych i szkoleniowych.

W ostatnich latach zauważalny jest wzrost liczebności łosi, bobrów oraz wilków na terenie RDLP w Toruniu. Liczebność łosi szacowana jest na 1 tys. osobników, bobrów – 7 tys. oraz wilków ok. 200 osobników. Wilk, jako ważny drapieżnik w ekosystemie leśnym jest w ekspansji od co najmniej 20 lat.

LASY DLA LUDZI

Lasy Państwowe w Polsce są publiczne i – z nielicznymi wyjątkami służącymi ochronie lasu i zachowaniu przyrody – są udostępniane na potrzeby społeczeństwa. Od szeregu lat nadleśnictwa Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu poszerzają swoją ofertę turystyczną, edukacyjną i wypoczynkową udostępniając aktywnie lasy dla ludności.

Z punktu widzenia ochrony przyrody, ważna jest regulacja ruchu turystycznego w sposób niezagrożący cennym obiektom przyrodniczym, faunie i florze. Z tego powodu, wyznaczane są drogi leśne, na których dopuszcza się ruch pojazdami silnikowymi. Trakty te w logiczny sposób łączą się z drogami publicznymi, tworząc sieć. Z jednej strony pozwala to bezpiecznie dotrzeć do lasu, a z drugiej – nie powoduje nadmiernej fragmentacji lasu i niepokojenia zwierzyny w jej ostojach. Na terenie nadleśnictw nadzorowanych przez RDLP w Toruniu leśnicy przygotowali 440 miejsc postoju pojazdów oraz 8 parkingów leśnych. Są one chętnie wykorzystywane nie tylko podczas zbioru jagód i jesiennego grzybobrania, ale także podczas popołudniowych spacerów, czy weekendowych wypadów za miasto.

W lasach kujawsko-pomorskich wyznaczono 1300 kilometrów szlaków pieszych, kilkaset kilometrów tras rowerowych i konnych, szlaki kajakowe, ścieżki nordic-walking i miejsca biwakowania, pola namiotowe i kempingowe. Ponadto, nadleśnictwa zadbały o wyposażenie atrakcyjnych punktów i miejsc w wiaty, ławki lub stojaki na rowery. W związku z tym, iż rozpalanie ognia w lasach jest dozwolone wyłącznie w miejscach do tego wyznaczonych, leśnicy wytypowali szereg miejsc na ognisko, gdzie w sposób bezpieczny można wspólnie spędzić czas i zjeść coś ciepłego.

Coraz większą popularność w ostatnim czasie zdobywa turystyka kwalifikowana. Budowane są dostrzegalnie służące obserwacjom ptaków, wieże widokowe, przystanie kajakowe, pomosty i kładki. Powstają powierzchnie do uprawiania orienteeringu pod nazwą „Zielony Punkt Kontrolny”, a także ścieżki geocachingowe, gdzie z pomocą urządzeń GPS można poznawać lokalne atrakcje. W gestii niektórych nadleśnictw znajdują się plaże przy jeziorach, a większość jednostek oferuje kwatery myśliwskie lub pokoje gościnne, gdzie można spędzić wakacje. Udostępnieniu podlegają także niektóre rezerваты przyrody położone na terenie zarządzanym przez Lasy Państwowe.

Jednym z filarów infrastruktury rekreacyjnej są ścieżki przyrodniczo-edukacyjne oferowane obecnie przez każde z 27 nadleśnictw. Uzupełnieniem ciekawych do odwiedzenia z przyrodniczego punktu widzenia miejsc są obiekty cenne kulturowo i historycznie, jak choćby miejsca pamięci. Więcej informacji dotyczących oferty turystycznej nadleśnictw znajduje się na stronie internetowej www.czaswlas.pl.

fot. Daniel Klawczyński (2)

	ilość	długość
szlaki piesze	153	1260 km
szlaki rowerowe	78	854 km
ścieżki konne	37	396 km
ścieżki nordic walking	9	55 km
leśne ścieżki dydaktyczne	44	
miejsca postoju pojazdów	441	
punkty widokowe	20	
przystanie kajakowe	9	
obozowiska harcerskie	19	
miejsca biwakowania	32	

CO WIESZ O GOSPODARCE LEŚNEJ?

Zycie człowieka na ziemi jest niemożliwe bez korzystania z zasobów naturalnych. W dziejach ludzkości znane są liczne przykłady niszczyielskiej eksploatacji zasobów przyrodniczych naszej planety, co w efekcie zawsze obraca się przeciwko ich sprawcy. Do obszarów wciąż zagrożonych przez agresywną, rabunkową działalność człowieka należą również lasy, szczególnie te położone w strefie tropikalnej. Reakcją na zniszczenia w przyrodzie są różnorodne inicjatywy mające na celu ochronę prawną wybranych, najbardziej cennych obiektów. Nie zmienia to jednak faktu, że człowiek aby żyć i się rozwijać, musi korzystać z zasobów przyrodniczych. Ważnym zadaniem jest zatem uczyć i wychowywać ludzi do racjonalnego korzystania z zasobów, tak aby ich nie zabrakło dla nas i przyszłych pokoleń.

Leśnictwo polskie już od dziesiątków lat jest sztandarowym przykładem racjonalnego korzystania z zasobów przyrody. Każdego roku w lasach pozyskiwane jest drewno i wiele innych darów lasu, jednak w taki sposób i w takiej ilości, że zasoby te nie tylko nie maleją, ale wciąż się powiększają. Bieżący ich przyrost i naturalne odtwarzanie są bowiem większe niż kon-

sumpcja. Polskie lasy w latach 1946-2018 powiększyły swoją powierzchnię o ponad 2,5 mln hektarów, zasobność drewna na pniu uległa podwojeniu, a społeczeństwo i gospodarka każdego roku otrzymuje miliony metrów sześciennych surowca drzewnego (w 2017 r. w Lasach Państwowych było to 40 mln m³) – co przekłada się na miejsca pracy m.in. w branży leśnej, drzewnej, transportowej, na podatki dla budżetu, rozwój kraju i wzrost dobrobytu.

Szkolne programy edukacji przyrodniczej eksponują zagadnienia ochrony przyrody przed człowiekiem, a całkowicie zaniedbują temat racjonalnego użytkowania jej zasobów. Tak oto powstaje przekonanie, że działalność człowieka zawsze szkodzi przyrodzie. Ten błędny i krótkowzroczny punkt widzenia powinien się zmienić. Leśnicy polscy, ale również leśnicy w innych krajach europejskich, podejmują edukację leśną społeczeństwa, której celem jest przybliżenie życia lasu, jego piękna i bogactwa oraz prostych, sprawdzonych przez ostatnie stulecie zasad racjonalnego, zrównoważonego korzystania z tego dobra natury.

FREKWENCJA

Z oferty edukacyjnej w 27 nadleśnictwach korzysta około 100 000 osób rocznie.

FORMY EDUKACJI

- wycieczki do lasu
- zajęcia terenowe z leśnikiem
- zajęcia w ośrodku edukacji i w izbie leśnej
- lekcje w szkołach
- akcje i spotkania edukacyjne,
- konkursy i wystawy przyrodnicze

OBIEKTY

- 44 leśne ścieżki dydaktyczne
- 40 wiat edukacyjnych
- 20 izb leśnych przy nadleśnictwach
- 3 ośrodki edukacji (Woźniowa, Dąbrowa, Włocławek)
- szkółki leśne, rezerваты przyrody, ciekawe przyrodniczo drzewostany

Lasy Państwowe i leśnicy inicjują działania edukacyjne, które zwiększają wiedzę przyrodniczą i świadomość ekologiczną społeczeństwa.

Zielona Szkoła nad Brdą w Nadleśnictwie Woziwoda
na terenie Leśnego Kompleksu Promocyjnego Bory Tucholskie

PROMOCJA, EDUKACJA, EKSPERYMENT

Leśne kompleksy promocyjne to obszary o znaczeniu ekologicznym, edukacyjnym i społecznym. Są ustanawiane przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych w celu promocji trwale zrównoważonej gospodarki leśnej oraz ochrony zasobów przyrody w lasach.

Zapoczątkowane w 1994 roku tworzenie leśnych kompleksów promocyjnych w Polsce było konsekwencją dynamicznego rozwoju europejskiej myśli leśnej oraz leśnictwa polskiego u progu XXI wieku. Zadania przypisane kompleksom szybko rozszerzyły się na wszystkie jednostki Lasów Państwowych. Sprzyjały temu decyzje kierownictwa LP, w tym szczególnie uniwersalne w swej treści, zarządzenie o prowadzeniu w polskich lasach gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych. Sprzyjała też większa wiedza, doświadczenie i rosnąca świadomość ekologiczna leśników, a ponadto szeroka współpraca ze światem nauki i otwarcie na społeczeństwo.

Już w pierwszych latach funkcjonowania leśnych kompleksów promocyjnych wiele zainwestowano w edukację społeczeństwa. Powstały ośrodki edukacji, izby leśne, ścieżki dydaktyczne i bogata infrastruktura wspomagająca działalność nadleśnictw w tym zakresie. Dzisiaj już wszystkie jednostki Lasów Państwowych kierują ofertą edukacyjną do społeczeństwa, jednak leśne kompleksy promocyjne zachowały w tej dziedzinie wiodącą pozycję.

Ważną i udaną inicjatywą związaną z kompleksami promocyjnymi jest działalność ich Rad Naukowo-Społecznych, jako organów doradczych i opiniotwórczych dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych. To jedna z form włączania społeczeństwa w zarządzanie zasobami leśnymi Polski.

Leśne kompleksy promocyjne to najczęściej zwarte obszary leśne o dużej powierzchni, wchodzące w skład jednego lub kilku nadleśnictw Lasów Państwowych, niekiedy obejmujące również lasy innej własności. Ich podstawowym zadaniem jest upowszechnianie idei lasu wielofunkcyjnego. Lasu, w którym zachowana jest harmonia między jego różnymi funkcjami i gospodarką leśną, szczególnie funkcją środowiskotwórczą i produkcyjną.

Na terenie lasów kujawsko-pomorskich funkcjonują dwa leśne kompleksy promocyjne: LKP „Bory Tucholskie” obejmujący nadleśnictwa: Dąbrowa, Osie, Trzebciny, Tuchola i Woziwoda oraz LKP „Lasy Gostynińsko-Włocławskie” obejmujący Nadleśnictwo Włocławek (RDLP w Toruniu) oraz Gostynin i Łąck (RDLP w Łodzi).

ODPOWIEDZIALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI PRZYRODY

Lasy w wielu miejscach na świecie są zagrożone przez człowieka, w tym m.in. przez działalność wielkich koncernów eksploatujących pierwotne lasy strefy tropikalnej, często w krajach ubogich, których nie stać na skuteczną ochronę środowiska naturalnego. Właściciele lasów na całym świecie, sprzedawcy drewna i produktów z tego surowca, mogą się poddać dobrowolnej ocenie audytorów, która potwierdzi, że ich działalność nie zagraża lasom, lokalnym społecznościom i jest prowadzona zgodnie z zasadami ekologii.

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu posiada od szeregu lat międzynarodowe certyfikaty właściwie prowadzonej gospodarki leśnej przyznane w dwóch ogólnosiwiatowych systemach Forest Stewardship Council (FSC) i Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC). Dokumenty te potwierdzają, że lasy kujawsko-pomorskie są zarządzane poprawnie na każdym etapie ich życia, od wysiania nasion w szkółkach leśnych, przez zabiegi hodowlane prowadzone w drzewostanach, do wycinki i sprzedaży drewna włącznie.

Przedmiotem oceny audytorów są, oprócz gospodarki leśnej, zagadnienia z zakresu ochrony przyrody i środowiska, udostępnienia lasów społeczeństwu, praw pracowniczych, planowania i dokumentowania działalności, relacji z lokalnymi społecznościami i inne.

Certyfikat dobrej gospodarki ma również duże znaczenie dla odbiorców surowca drzewnego pochodzącego z lasów państwowych Kujaw i Pomorza, gdyż ułatwia sprzedaż wyrobów na rynkach europejskich i światowych.

ZOSTAĆ LEŚNIKIEM

Zasadniczym warunkiem wszechstronnego zabezpieczenia lasu jest profesjonalnie prowadzona gospodarka leśna i skuteczne działania w zakresie ochrony przyrody. Do wypełnienia tych zadań niezbędny jest dobrze przygotowany i wykształcony personel leśny.

Praca leśnika bazuje na specjalistycznej wiedzy i doświadczeniu nabywanym przez lata nauki i praktyki leśnej. Kluczowe stanowisko leśniczego zajmuje pracownik zaliczony do Służby Leśnej, który ukończył zazwyczaj i technikum leśne, i wydział leśny na uczelni wyższej, odbył praktyki i staż zawodowy, co najmniej pięć lat pracował w nadleśnictwie, zyskał bardzo dobre opinie i wykazał się wszechstronną wiedzą oraz umiejętnościami niezbędnymi do pracy na stanowisku leśniczego. A jest to wiedza zarówno z zakresu leśnictwa, ochrony przyrody, ekonomii, informatyki czy inżynierii leśnej.

Odpowiednio wyższe wymagania, zarówno co do wiedzy, jak i doświadczenia, stawiane są osobom, obejmującym stanowisko nadleśniczego, który w pełnym zakresie odpowiada zarówno za powierzony mu majątek Skarbu Państwa, jego wartości przyrodnicze i materialne, jak i sprawne zarządzanie podległym personelem.

W czasach, kiedy ochrona środowiska znajduje się w centrum uwagi społeczeństw i rządów – leśnicy postrzegani są jako ekolodzy-praktycy, świadomie i z pełną znajomością sprawy kształtujący zasoby leśne kraju. Tylko gruntownie wykształcona kadra może podjąć trudnym i odpowiedzialnym zadaniom stawianym współczesnemu leśnictwu.

Zawód leśnika, podobnie jak kilka innych – nauczyciela, lekarza czy żołnierza – wymaga specyficznych predyspozycji i cech osobowych, odważnych wyborów i decyzji życiowych, pośród których na pierwsze miejsce wysuwa się pasja i zamiłowanie do fachu oraz dyspozycyjność i służba na rzecz dobra wspólnego. Często oznacza życie leśnej rodziny w pewnym oddaleniu od dóbr i udogodnień cywilizacyjnych, jednak nie jest to nadmiernym ciężarem, dla ludzi, którzy profesję leśnika wybrali świadomie.

Lasy Państwowe zatrudniają wysoko wyspecjalizowaną i wykształconą kadrę oraz korzystają z najnowszych technologii i najlepszych praktyk zarządzania, dzięki czemu są dobrze zorganizowane i działają sprawnie.

fol. Tadeusz Chrzanowski

Kamienne niedźwiedzie przed wejściem do gmachu Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu

NIEDŹWIEDZIE W TORUNIU

Siedziba Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu mieści się w okazałym dwupiętrowym budynku przy ul. Mickiewicza 9. Projekt gmachu wykonał w 1928 roku architekt Kazimierz Ulatowski (1884-1975), autor szeregu innych projektów budowlanych dla Torunia m.in. budynku ubezpieczalni przy ul. Uniwersyteckiej i kościoła Chrystusa Króla przy ul. Kościuszki.

Gmach Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu budowano przez dwa lata i oddano go do użytku w październiku 1930 roku. W tym czasie trwały jeszcze prace rzeźbiarskie, którymi zajmował się znany rzeźbiarz Ignacy Zelek (1884-1961), absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, związany z Toruniem od 1920 roku do końca życia. W pracy artystycznej specjalizował się głównie w rzeźbie o tematyce religijnej, którą wykonywał dla wielu kościołów na Pomorzu.

Ignacy Zelek jest autorem dwóch niedźwiedzi strzegących wejścia do Dyrekcji Lasów oraz godła państwowego, stylizowanego w dziesiątkę rzymską dla upamiętnienia 10-lecia niepodległości Polski (1928 r.). Niedźwiedzie wykonane są z bloków piaskowca kieleckiego i symbolizują dziką, choć stabilną naturę. Koją się też z jej siłą, a nawet potęgą.

Niedźwiedzie przed budynkiem dyrekcji wpisują się w najnowszą historię leśnictwa kujawsko-pomorskiego i samego miasta Torunia. Dzisiaj – dzięki tym charakterystycznym, niepowtarzalnym rzeźbom – każdy mieszkaniec grodu Kopernika bez trudu wskaże siedzibę dyrekcji Lasów Państwowych w swoim mieście.

NADLEŚNICTWA W REGIONIE KUJAWSKO-POMORSKIM

Regionalna Dyrekcja lasów Państwowych w Toruniu nadzoruje pracę 27 nadleśnictw. Grupa dziewięciu nadleśnictw: Przymuszewo, Ryteł, Czersk, Woziwoda, Tuchola, Zamrzenica, Trzebciny, Osie i Dąbrowa gospodaruje na terenie dużego, zwartego kompleksu Borów Tucholskich – regionu o wysokim zalesieniu i bogatych, wielowiekowych tradycjach i zajęciach związanych z lasem.

W regionie Krajny, obejmującym pogranicze Pomorza i Wielkopolski funkcjonują trzy nadleśnictwa: Lutówko, Runowo i Różanna. W zachodniej części tego regionu przeważają lasy liściaste z dębem i bukiem. W części wschodniej dominują bory sosnowe.

Pałuki – to niewielki region położony w południowo-zachodniej części Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu należy on do najstarszych w Polsce terenów osadniczych o wielowiekowych tradycjach rolniczego wykorzystania ziemi. Lasami państwowymi w tym regionie zarządzają nadleśnictwa Szubin i Gołębki.

Kujawy to również region związany z początkami państwa polskiego, w znacznej części już od wieków zagospodarowany rolniczo. Lasy zachowały się tu głównie na mało żyznych, piaszczystych glebach. Tworzą one dwa duże, zwarte kompleksy leśne Puszczy Bydgoskiej i Lasów Gostynińsko-Włocławskich. Gospodarują w nich nadleśnictwa: Bydgoszcz, Żółędowo, Solec Kujawski, Cierpiszewo, Gniewkowo, Miradz i Włocławek.

Ziemia Chełmińska i Ziemia Dobrzyńska to region równinny o żyznych ziemiach i bogatych tradycjach rolniczych. Już w początkach średniowiecza został w dużym stopniu wylesiony i przeznaczony pod osadnictwo i uprawy rolne. Lasami tego obszaru gospodarują nadleśnictwa: Toruń, Jamy (z dużym udziałem lasów liściastych) Brodnica, Golub-Dobrzyń, Dobrzejewice i Skrwilno.

Podział Regionalnej Dyrekcji
Lasów Państwowych w Toruniu na nadleśnictwa

INFORMACJE ADRESOWE

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu

ul. Mickiewicza 9, 87-100 Toruń
tel. 56 65 84 347
faks 56 65 84 366
rdlp@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Brodnica

ul. Sądowa 16, 87-300 Brodnica
tel. 56 494 39 00
brodnica@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Bydgoszcz

ul. Sosnowa 9, 86-005 Białe Błota
tel. 52 381 41 08
bydgoszcz@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Cierpiszewo

ul. Sosnowa 42, 87-165 Cierpice
tel. 56 674 44 30
cierpiszewo@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Czersk

Malachin, ul. Cisowa 12, 89-650 Czersk
tel. 52 395 36 10
czersk@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Dąbrowa

ul. Leśna 25, 86-131 Jeżewo
tel. 52 331 87 13
dabrowa@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Dobrzejewice

Zawały 101, 87-123 Dobrzejewice
tel. 56 674 25 00
dobrzejewice@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Gniewkowo

ul. Dworcowa 10, 88-140 Gniewkowo
tel. 52 351 02 59
gniewkowo@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń

Konstancjewo 3A, 87-400 Golub-Dobrzyń
tel. 56 683 22 12
golub-dobzyn@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Gołębki

Gołębki 5, 88-420 Rogowo
tel. 52 302 49 05
golabki@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Jamy

Jamy 5, 86-318 Rogóźno k. Grudziądz
tel. 56 468 97 32
jamy@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Lutówko

Lutówko 18, 89-407 Lutówko
tel. 52 388 47 22
lutowko@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Miradz

Miradz 12, 88-320 Strzelno
tel. 52 318 93 97
miradz@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Osie

ul. Rynek 11, 86-150 Osie
tel. 52 332 95 03
osie@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Przymuszewo

Przymuszewo 3, 89-634 Leśno
tel. 52 554 19 19
przymuszewo@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Różanna

ul. Leśna 5, 86-010 Koronowo
tel. 52 382 05 10
rozanna@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Runowo

Runowo 55, 89-421 Runowo Krajeńskie
tel. 52 389 76 08
runowo@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Ryteł

Ryteł-Dworzec 4, 89-642 Ryteł
tel. 52 398 51 17
rytel@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Skrwilno

ul. Leśna 5, 87-510 Skrwilno
tel. 54 270 00 32
skrwilno@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Solec Kujawski

ul. Leśna 64, 86-050 Solec Kujawski
tel. 52 387 14 71
solec-kujawski@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Szubin

Szubin Wieś 52, 89-200 Szubin
tel. 52 391 03 10
szubin@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Toruń

ul. Polna 34/38, 87-100 Toruń
tel. 56 623 30 31
torun@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Trzebciny

Trzebciny 30, 89-505 Małe Gacno
tel. 52 336 10 28
trzebciny@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Tuchola

Gołębek 4, 89-500 Tuchola
tel. 52 334 80 05
tuchola@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Włocławek

ul. Ziemia 13, 87-800 Włocławek
tel. 54 234 98 00
wloclawek@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Woziwoda

Woziwoda 3, 89-504 Legbąd
tel. 52 336 09 10
woziwoda@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Zamrzenica

Zamrzenica 1A, 89-510 Bysław
tel. 52 334 11 75
zamrzenica@torun.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Żołędowo

Żołędowo, ul. Parkowa 4A
86-031 Osielesko
tel. 52 360 53 70
zoledowo@torun.lasy.gov.pl

Centrum Szkolenia Strzeleckiego Lasów Państwowych im. Jana Wendy

ul. Plaskosz 7D, 89-500 Tuchola
tel. 605 587 976
csslp@torun.lasy.gov.pl